

Aki-Mauri Huhtinen

Ei sata taistelua tai voittoa, vaan voitto ilman taistelua

Sunzi, *Sodankäynnin taito*.

Suomentanut ja toimittanut Matti Nojonen.

Gaudeamus, Helsinki 2005. 190 s.

Sun Tzun tai Sunzin n. 2500 vuotta vanha teos on tänään yhä suosituimpi lähde strategista ajattelua harrastavien keskuudessa. Idän taloustiikereiden nousu maailmantalouden kilpaan on saanut talouden ja politiikan johtajat myös lännessä tarttumaan tarunhoh-toisen kiinalaisajattelijan sotataidon salaisuuksiin. Vietnamin sodan jälkeen myös Yhdysvaltojen sotakouluissa palattiin Sunzin ja Clausewitzin oppien äärelle.

Kirjan suomentaja ja toimittaja Matti Nojonen on mielenkiintoinen toimija sotataidon filosofian kentällä. Kauppakorkeakoulussa väitöskirjaa viimeistelevä Nojonen on opiskellut käänöksessä vaadittua alkuperäis-kieltä mm. Tukholman ja Sanghain yliopistoissa. Lisäksi Nojosella on Pekingistä ja Sanghaista kokemusta sekä opiskelujen että työnteon osalta yli kymmenen vuoden ajalta. Nojosen 50-sivuinen johdanto onkin erinomainen juuri kirjoittajan kiinalaisen nykyelämän ja tavallisten kiinalaisten ihmisten käytännön tunte-muksen vuoksi.

Sodankäynti ja -johtaminen ovat ihmisyhteisön vanhimpia organi-soidun toiminnan muotoja. Sunzin *Sodankäynnin taito* on tämän kulttuuriperinnön vanhin ja edelleen valovoimaisin edustaja. Napoleon opiskeli aikoinaan teosta, ja myös Suomen sotien (1939–1944) aikana päämajoitustestamentarina toiminut Aksel Airo suositteli teosta Mannerheimille. Nojosen mukaan tähän mennessä ei ole kyetty selvittämään onko kyseessä historiallinen henkilö vai perimätietona siirtyvä myytti.

Sotilaallisella ajattelulla oli tärkeä merkitys klassisessa kiinalaisessa aate-maailmassa. Klassisen kiinalaisen fi-losofin oli kirjoitettava sodasta, jotta häneen suhtauduttaisiin vakavasti. Filosofin ajatuksia ei kunnioitettu, jos hän ei osannut keskustella sodan-käynnistä. Arvostetun oppineen tuli harjoittaa myös aseenkäytön taitoja, kuten mm. Kungfutse teki (Sunzi, 34–35).

Mestarit ja oppipojat

Kun sodankäynnissä tapahtuu val-lankumous, vanha soturi turhautuu. Vanha ratsumies turhautuu tykkien ja konekivääreiden tehdessä hänen uljaan ratsastamisensa turhaksi. Mutta muutosvastarintaan sisältyy myös seuraavan vallankumouksen siemen: tulevaisuudessa jälleen kerran taito ja sodan dialektiikka syr-jäyttävät nyt valtaan päässeet keinot (ks. Keegan 2005, 59). Samuraiden Japanissa tarjolla olevat sotatekniikan parannukset tehtiin laittomiksi vallit-sevan sosiaalisen rakenteen ylläpitä-miseksi. (Ks. Keegan 2005, 43)

Erityisesti varhainen daolaisuus vaikutti soturistrategien maailman-katsomukseen. Daon käsite löytyy myös Sunzin sotataidon taustalta. Perusajatus on, että kuolemanjälkei-sellä elämällä tai luomishetkellä ei ole merkitystä, vaan kaikki keskittyy nyt-hetkeen. Dao kuvaa laajaa, jat-kuvasti muuttuvaa ja itseään uu-delleen määrittävää vuorovaikutusten kokonaisuutta, jossa tarkkailija ja tarkkailtava, ystävä ja vihollinen ovat yhtä. Dao tarkoittaa oppia, jonka

” Kun Yhdysvaltojen asevoima 'laskeutui' Afganistaniin ja Irakiin, samalla kone, metalli ja sähkö iskeytyivät mutaan, puuhun ja pölyyn. Myös kaksi toisilleen epäsymmetristä maailmankatsomusta ja tapaa elää iskeytyivät yhteen. Sotataidon historia tuntee Daavidin ja Goljatin tarinasta alkaen lukemattomia esimerkkejä siitä, kuinka epäsymmetrinen tilanne saattaa kääntää taistelun pyörremyrskyn määrällisesti heikomman voiman voitoksi.”

avulla on mahdollista ymmärtää sodan muutosta, tapaa toimia sodassa ja taitoa, jota sodankäynti vaatii. Kyse ei ole moraalista tai moraalisisista valinnoista. (36)

Kuten yin–yang-kehässä, mikään ilmiö ei muutu pysyvästi toiseksi, vaan vastakohdat ovat jatkuvassa muutoksessa toisikseen. Mikään hyökkäys ei koskaan ole puhdas, vaan sisältää aina puolustuksellisia elementtejä. Mikään voitto ei koskaan ole täydellinen, vaan sisältää tappion siemenen. Kaikki on aina todellisessa tai mahdollisessa muutoksen tilassa. Yksi tärkeimmistä käsitteistä on epäsymmetria, joka tarkoittaa esimerkiksi Daavid–Goljat-asetelmaa: voimaltaan heikomman on aina mahdollisuus harhauttaa ja tehdä valheellisia manöövereitä. Sunzin keskeinen ajatus onkin, että sota-aidon huippu on saavuttaa voitto vastustajasta ilman taistelua. Sunzin mukaan epäsuorat ja suorat toimet saavat alkunsa toisistaan. Tämä on loputon kehä eikä sitä voida koskaan kuluttaa loppuun.

Tänään sodan tutkijat puhuvat epäsymmetrisestä sodankäynnistä. Tämä lineaarisen sodankäynnin vastakohta perustuu tilanteeseen, jossa läntiset tekno-asevoimat ovat juuttuneet keskelle köyhyyttä, terrorismia ja kaosta. Kun Yhdysvaltojen asevoima ”laskeutui” Afganistaniin ja Irakiin, samalla kone, metalli ja sähkö iskeytyivät mutaan, puuhun ja pölyyn. Myös kaksi toisilleen epäsymmetristä maailmankatsomusta ja tapaa elää iskeytyivät yhteen. Sotataidon historia tuntee Daavidin ja

Goljatin tarinasta alkaen lukemattomia esimerkkejä siitä, kuinka epäsymmetrinen tilanne saattaa kääntää taistelun pyörremyrskyn määrällisesti heikomman voiman voitoksi. Yhdysvallat eivät hävinnyt yhtään taistelua Vietnamin, mutta hävisi sodan. Sodan voittaminen on aina jotakin enemmän kuin voitettujen taisteluiden summa.

Tieto taistelee ajasta

Harhauttamisen lisäksi aika on sodankäynnin keskeinen käsite. Aika on kriittinen määre, koska sodankäynti on kuluttavaa ja vaarallista, sotaa ryhdyttäessä tulee pyrkiä mahdollisimman nopeaan ratkaisuun. Pitkät taistelut kroonistuvat, tulevat kalliiksi eikä kansan mielipide ole enää taistelun takana. Kuten Napoleon ja Hitler aikaisemmin, nyt Bush kokee sen, mitä sodalle tapahtuu sen kroonistuessa: yleinen mielipide kääntyy sotaa vastaan. Aseet ”tylsistyvät”, sotilaat väsyvät ja sotataidon moraali katoaa. Kansan tuki romahtaa ja sodan torvet eivät enää raikaa. Kansan kassa on tyhjä, ja näin kansa saa syyn syöstä hallitsijan vallasta. Mikään valtio ei koskaan ole hyötynyt pitkitetystä sodasta. Aika on siis määre, jota sodanjohtajan on kyettävä hallitsemaan. Se, joka hallitsee aikaa, hallitsee myös sodan psykologista ja johtamisen ulottuvuutta. (47)

Yhä tänään länsimaisten kaupankävijöiden kristillisen moraliin perustalta on vaikea ymmärtää kii-

nalaisten tapaa johtaa harhaan ja jymäyttää:

”Kun olet voimissasi, hämää kyvyttömyydellä; kun olet valmistautunut, teeskentele valmistautumatonta; kun olet lähellä, anna vaikutelma, että olet kaukana; kun olet kaukana, anna vaikutelma, että olet lähellä”. (49)

Sunzin ajattelu mahdollistaa myös pasifistisen asenteen sodankäyntiin. Sunzin oli hyvin tietoinen siitä, että äärimmilleen ahdistettu armeija ja kansa taistelevat raivokkaasti viimeiseen ihmiseen. Siksi sodankäynnissä keskeistä on jättää psykologista tilaa vastustajalle. Abu Ghraib -kidutuskandaali on osoitus siitä, että Yhdysvallat ei ole ymmärtänyt sodan kulttuurista ulottuvuutta kaikesta teknologiasta ja tietoylivuimasta huolimatta. Vastustajan kunnioittaminen, sen tapojen ja elämän huomioiminen, on ainoa lähtökohta, jonka varaan asevoima voi rakentaa sotilaallista voittoa, joka kyetään poliittisesti säilyttämään hengissä.

Kirjallisuus

- Keegan, John, *Sodankäynnin historia*. (A History of Warfare, 1993.) Suomentanut Jouni Suistola. Gummerus, Helsinki 2005.
- Sun Tzu, *Sodankäynnin taito*. Suomentanut H. K. Esipuhe Wolf H. Halsti. WSOY, Helsinki 1990. (Suomennos perustuu Samuel Griffithin englanninkieliseen vuodelta 1963: The Art of War, Oxford University Press.)